

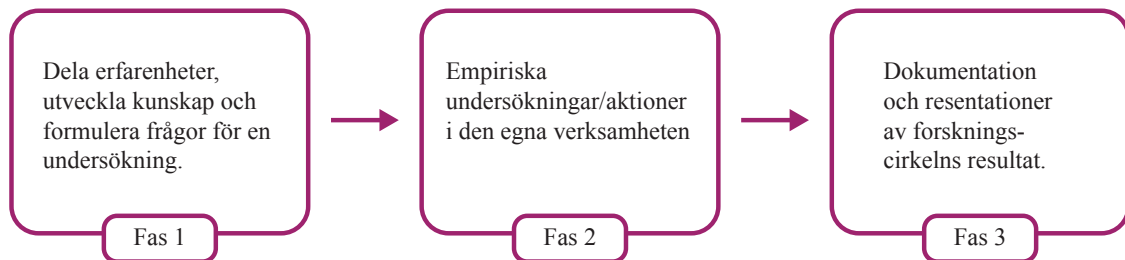
Delad läsglädje på Balagan, Malmö stadsbiblioteks avdelning där barn mellan nio och tolv år kan läsa, låna böcker och få boktips. Foto: Erik Leo, Malmö stadsbibliotek.

Vad är en forskningscirkel?

Vad är en forskningscirkel?

Lotta Bergman, Malmö universitet

En forskningscirkel är en metod och en mötesplats för kunskapsbildning och professionell utveckling och därigenom också ett redskap för förändring och utveckling av en verksamhet. Studieobjektet är deltagarnas egen praktik (Lindholm, 2008; Persson, 2009). I Sverige har forskningscirkel används sedan 1970-talet, då inom fackföreningsrörelsen, och har idag utvecklats till en relativt vanlig metod för utveckling och kompetensutveckling, främst inom skolans område (Holmstrand & Hernsteen; Bergman & Bringeus, 2010). Sättet att arbeta är nära besläktat med aktionsforskning som har betydligt äldre traditioner och idag används inom en rad olika verksamheter. Likheter finns i syftet att utveckla och förändra en aktivitet men också att få kunskap om hur förändring uppstår och vad som händer i processen (Aagaard Nielsen & Svensson, 2006; Somekh, 2006). Utgångspunkten är alltid den egna professionella verksamheten, vilken deltagarna får möjlighet att systematiskt reflektera över tillsammans med kollegor och handledare. Att läsa och diskutera forskningslitteratur, använda teorier och begrepp och reflektera över relationen mellan teori och praktik är viktiga delar i processen. Nästa moment blir att iscensätta en aktion och noggrant dokumentera och reflektera över vad som sker. Det ömsesidiga utbytet av erfarenheter, kunskaper och idéer tillsammans med resultatet av aktioner utgör sedan basen för utvecklingen av deltagarnas professionella verksamhet. En viktig förutsättning för att arbetet i en forskningscirkel ska upplevas som värdefullt är att initiativen kommer från deltagarna själva och att arbetet utgår från problem som de upplever i sin vardag. En annan förutsättning är att den som leder cirkeln har ett genuint intresse av det ämnesområde som ska sättas under luppen. De organisatoriska förutsättningarna i form av stöd från kollegor och arbetsledning är också betydelsefulla. Processen kan delas in i tre faser, enligt figuren nedan, vilka har en tendens att överlappa varandra.

De tre faserna i en forskningscirkel

Att ge deltagarna tid för sitt deltagande i träffarna är inte tillräckligt. Det behövs också tid för att läsa, skriva reflekterande loggböcker, planera det egna projektet, reflektera och att dokumentera mellan träffarna. Deltagarna behöver också utrymme för att informera om sitt projekt på arbetsplatsen, ofta också involvera kollegorna i aktioner och utvecklingsarbete. Idealt ska processen leda till att deltagarna utvecklar en handlingsberedskap för förändring som blir bestående, vilket kräver kontinuitet och långsiktighet (Persson, 2009; Bergman 2014; 2016).

Handledarens roll är att ge utrymme för deltagarna att på så lika villkor som möjligt ta del av varandras erfarenheter och kunskaper i ett tillåtande och öppet samtalsklimat och att bidra med teoretiska perspektiv och relevanta texter. Det är också viktigt att ställa frågor som uppmuntrar till diskussion och reflektion och att beroende av situation och behov skifta mellan att vara mer ifrågasättande och utmanande och mer lyssnande och bekräftande. I arbetet med projekten behövs handledarens stöd för forskningsprocessen i form av metoder, redskap för analys och litteratur som är användbar för de enskilda projekten. I det kollaborativa arbetet kan deltagarna utgöra ett stöd för varandra, inte minst genom att kritiskt granska de texter som successivt växer fram i processen.

Referenser

- Aagaard Nielsen, K. & Svensson, L. (red.) (2006). *Action and interactive research: beyond practice and theory*. Maastricht: Shaker Publishing.
- Bergman, L., Bringeus, E. (Red.) (2010). *Litteraturläsning som didaktisk utmaning*. Malmö: Resurscentrum för mångfaldens skola, Malmö stad.
- Bergman, L. (2014). "The Research Circle as a Resource in Challenging Academics' Perceptions of How to Support Students' Literacy Development in Higher Education." *Canadian Journal of Action Research*, 15(2): 3–20.
- Bergman, L. (2016): Supporting academic literacies: university teachers in collaboration for change, *Teaching in Higher Education*, 21(5). DOI:10.1080/13562517.2016.1160220
- Holmstrand, L. & Härnsten, G. (2003). *Förutsättningar för forskningscirklar i skolan: en kritisk granskning*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Lindholm, Y. (2008). *Mötesplats skolutveckling: Om hur samverkan med forskare kan bidra till att utveckla pedagogers kompetens att bedriva utvecklingsarbete*. Stockholm: Stockholm University.
- Persson, S. (2009). *Forskningscirklar: En vägledning*. Malmö: resurscentrum för mångfaldens skola, Malmö stad.
- Somekh, B. (2006). *Action Research: A Methodology for Change and Development*. New York: Open University Press.